

Tiit Tuumalu
Eesti film leiab internetis atraktiivse väljundi

Postimees, 24.10.2011

Tulevikus peaks see olema väga lihtne. Tahate näiteks teada, kui pikk on õigupoolest eile oma 75. sünnipäeva tähistanud Mati Põldre filmograafia ja mida see täpsemalt sisaldab. Praegu on see lootusetu – pole olemas ühtki vastavat teatmeteost või andmebaasi, mis seda ütleks. Mõistagi ei puuduta see ainult Põldret. Tulevikus aga, palun väga: sisenete interneti, toksite sisse aadressi www.efis.ee ja pilt on kohe selge.

Kusjuures pole üldse võimatu, et seesama efis.ee ehk eesti filmi infosüsteem pakub teile enamikku Põldre – ja mitte ainult tema – loomingust ka vaadata, katkendeid päris kindlasti. Või suunab edasi sinna, kus see on võimalik juba praegu, küll ainult mõne teosega seoses, Põldre puhul näiteks rahvusringhäälingu arhiivi.

Kindel on aga see, et huviline saab enda käsutusse üksikasjaliku info nii kodumaiste autorite kui nende filmide kohta: elulugudest ja sünopsistest alates ning üksikasjaliku asjassepuutuvate kirjutiste loeteluga lõpetades, mille vahele mahub veel hulk taustateavet. Ja seda eranditult kõigi 1912. aastast alates tehtud – ja tehtud on neid ligikaudu 15 000 – kodumaiste linasteoste kohta, olgu need siis mängu-, dokumentaal- või animafilmid.

Mängufilm juba aasta pärast.

Kapitaalne – just sellist sõna kasutab valmiva andmebaasi kohta peatoimetaja Hagi Šein, kes reedel koos projektijuhi Reet Sokmanniga selle elektroonilist testversiooni avalikkusele tutvustas.

Neli aastat on mittetulundusühing Eesti Filmi Andmebaas, mille eesmärk pole vähem ega rohkem kui rahvusfilmograafia kokkupanek ja elektrooniline väljaandmine – trükise ideest on kulukuse ja kohmakuse tõttu loobunud –, juba tegutsenud.

Mis on ära tehtud? Nullist alustades – Šeini väljend – on tutvutud teiste riikide rahvuslike filmograafiate ja arhiividega, töötatud välja filmide kirjeldamise süsteem – rohkem kui 100-leheküljelise raamatu jagu juhendeid! – ja andmebaasi enda infosüsteem koos veebilahendusega.

Veebruarist on ametis ka 13 sisutoimetajat/kodeerijat, kes andmeid kontrollivad ja sisestavad. Pangem sealjuures positiivsena tähele, et tööle võeti vaid vanemaerialisi, seda spetsiaalse programmi kaudu, mille eesmärk on koolitada ja suurendada just eakamate tööhõivet.

Peagi seisab ees aeg lugeda kokku esimesed tibud. Nimelt jõuab andmebaasi esimene osa avalikkuse ette eesti filmi sajanda sünnipäeva, 2012. aasta lõpus, kui on detailselt kirjeldatud kõik mängu- ja sõjajärgsed kroonikafilmid.

Neist esimesi, lühifilmid kaasa arvatud, on esialgsete arvestuste järgi tehtud sajandiga kuni 1200. Kokku hõlmab esimene etapp veidi rohkem kui 2000 filmi kirjeldust.

Seejärel on järg dokumentaalfilmide, mida on kuni 2200, aga ka ligemale 6000 sõjajärgse kroonikapala käes. Edasi tulevad juba reklaam- ja amatöörfilmid ning kõige lõpus animafilmid – viimasena sellepärast, et neid on kolmest filmiliigist seni kõige paremini kirjeldatud.

Hiiglaslik töö peaks lõpule jõudma 2017. aastaks – alles siis saaksime ütelda, et kustutatud on eesti filmi suurim valge laik.

Ka reedesel tutvustusüritusel ei unustanud Šein rõhutamast, et film on eesti kultuuri vaeslaps, kes erinevalt teistest kaunistest kunstidest pole suutnud oma pikka ajalugu nähtavaks teha ei paberil ega internetis. Sestap nimetas ta andmebaasi kõige olulisemaks eesmärgiks seda, et eesti film oleks avalikkusele kättesaadav.

Pärast testversiooni tutvustust vallandus Tallinna Kinomaja saalis aplaus. Kui see peaks tõrgeteta realiseeruma, oleks huvilise käes mitmekülgsede võimalustega, korruga teatmiku ja muuseumi, bio- ja

bibliograafiliste ning audiovisuaalsete andmebaaside interaktiivseid omadusi kombineeriv infopank. See mis pakuks standardandmestikule – filmi liik, žanr ja sisukokkuvõte, autorite, võttegrupi ja osatäitjate nimed, filmi tehnilised parameetrid, algmaterjalide asukoht jms, ka fotod ja bibliograafia – lisaks atraktiivseid «lisasid».

Võidetud karikad, miks mitte?

Näiteks on võimalik tuhnida «Eesti filmi varamu» sahtlites, mida on kokku 11, virtuaalmuuseumist alustades ja erakogudega lõpetades. Testversioonis sisaldas esimene Sulev Keeduse filmi «Georgica» uhkeid auhinnakarikaid, mis muidu on peidus studio F-Seitse seitsme luku ja riivi taga, aga ka 1960. aastate stiilseid filmiplakateid. Teises oli välja pandud näiteid Peeter Simmi ja Mati Seppingu arhiivist, peamiselt haruldasi fotosid võtetest ja esilinastustest.

Ühtlasi kutsus Šein kõiki filmitegijaid üles teatama huvitavatest dokumentidest ja jäädvustustest, mis on nende kätte aja jooksul kogunenud. Aga ka meenutama, sest eraldi sahtel on pühendatud mälestustele. Sahtleid on veel biograafiatele – filme on teinud üle 6000 inimese –, aga ka stsenaariumidele.

Ühe korraliku andmebaasi süda on otsingusüsteem. Testversiooni järgi otsustades siin allahindlust ei tehta, õnneks. Filme on kavas kirjeldada nii, et see võimaldaks otsida koguni 11 parameetri järgi, sh sündmuste ja tegevuskohtade põhjal. Lõbus näide esitluselt: sisumärksõna «armukadedus» andis tulemuseks pika filmide nimekirja, mille eesotsas seisid «Sügisball» ja «Sügis».

«Filmi andmebaase on maailmas palju. Meie eripära on ehk selles, et püüame teha laiale avalikkusele mõeldud andmebaasi, mille «sügavamad» kihid vastavad ka arhiivide vajadustest lähtuvatele nõuetele. Arhiivipõhistel andmebaasidel ei ole atraktiivsus ja kommunikatiivsus esmanõue või puuduvad need hoopis,» resümeeris Šein.